

**„Csak egy országos hatóság tekintélyével és szakvezetésével lehet
megállítani a magyar műemlékek pusztulását”
A Magyar Orvosok és Természetvizsgálók Társaságának 1868-ban,
Egerben tartott XIII. közgyűlésének deklarációjából**

A MAGYAR MŰEMLÉKVÉDELEMÉRT

A kulturális örökségvédelem területén zajló átalakulások akkor szolgálják az ország és a társadalom érdekét, ha erős tudományos és szakmai intézmény szolgálja a magyar műemlékvédelem ügyét. Az intézmény feleljen meg a társadalom kötelességének és elvárásának!

A magyar társadalom nem engedheti meg a kulturális örökségvédelem kirekesztettségét. Értékeink védelméhez szükséges a társadalom felé a közvetítői partneri szolgálat, a tudományos háttér, a kutatás biztosítása. Ehhez összefogás és ezt támogató olyan komplex szemléletű multidiszciplináris intézmény szükséges, amihez nemzetközileg is elismert tapasztalatok vannak Magyarországon. Műemlékvédelmünk mai helyzete sürgős, azonnali intézkedést kíván!

Ehhez a munkához ezúton ajánljuk szakmai segítségünket.

Budapest, 2012. szeptember 12.

**ICOMOS
Magyar Nemzeti Bizottság**

A műemlékvédelemről

Minden nemzet számára az egyik legfontosabb cél saját kulturális örökségének ápolása, kutatása, megőrzése. Feladatunk épített örökségünket az egyetemes kultúra részeként megőrizni, és azt hitelesen bemutatni. Ez egyben alkotmányos kötelességünk is annak érdekében, hogy a jövő generációi ugyanazt a kulturális örökséget és hagyományt tekinthessék saját örökségüknek, amit mi is örököltünk. Ennek a célnak kell megfelelnie a kulturális örökségvédelem intézményének.

A kutatás, az oktatás, a fenntartás, a szaktanácsadás, a felügyelet, a tervezés, a restaurálás, a nyilvántartás, az adattár egységes rendje teremti meg a szakmai

hátterét a számos szakterület (építészet, művészettörténet, régészet, kertművészet, tájépítészet, szociológia, geológia, anyagtan, képzőművészet, településfejlesztés, néprajz,... stb.) összehangolását kívánó munkának. Így tudta hajdan ellátni az intézmény társadalmi elvárásának megfelelő alapfeladatát. Az állandósult nemzetközi együttműködés lehetővé tette műemlékvédelmünk eredményeinek megismertetését. Módszerünk mintául szolgált tőlünk meghatározóbb országok számára is. Ezért válhatott példaképpé sok országban ez a komplexitást képviselő magyar intézmény. Hosszú évtizedekig a műemlékvédelem társadalmi közügy volt, a szakterület és a műemlékek tulajdonosai együttműködő partnerként segítették egymást.

A romlás kezdete

Amikor a műemlékvédelem tudományos és operatív intézményét (OMF) megterhelték a hatósági feladatkörrel, elkezdődött az a káros folyamat, ami a mai helyzethez vezetett. Ettől a pillanattól a műemlékvédelem hatóságként kellett hogy megjelenjen, sokszor az alapfeladatától teljesen idegen érdekeket kellett képviselnie. Így állhatott elő az a visszás helyzet, hogy a lélekszámában jelentősen megnőtt szervezet megfelelt a hatósági elvárásoknak, de alapfeladata fokozatosan háttérbe szorult. Viszont bármi negatív esemény történt műemléki környezetben, azért a rajta kívülálló okok miatt is sokszor ez az intézmény vált felelőssé (lásd a tőle független KÖSZ körüli események, a múzeumi jogkörre vált régészeti feltárások esete, ...).

Ezért azóta folyamatosan folyik „szükségszerű megújítása”, ami lépésről lépésre teljes szétdarabolásához vezetett. Előbb a speciális szakértelmet kívánó kivitelezést választották le, majd a tervezést, az épületkutatást. Teljesen megszűnt legfontosabb feladata, a felügyelet, amit teljesen kiszorított a hatósági feladatkör. Műemléki értékleltárunk, topográfiaink pedig nem létezik, vagyis nem ismerjük, hogy milyen érték birtokában vagyunk!

A pusztulás felgyorsulása

A régiókra darabolódott hatósági ügyrend egy darabig őrizte központi szakmai kapcsolatait annak érdekében, hogy a megcsonkult tudományos intézet szakismeretét és adatbázisát munkájához használhassa. Ettől kezdve a szervezetet nem ismerők a kulturális örökségvédelemre már csak mint engedélyező hatóságra tekintettek és ügyei a mechanikus földhivatali eljárással, a népegészségügyi és az anyakönyvi kérdésekkel kerültek egy irányítás alá.

Természetes, hogy tájékozatlansága folytán a szakmán kívül eső új vezetés eltérően értelmezi szerepvállalását. A kulturális örökségvédelem - ezen belül a műemlékvédelem alapfeladatát nem ismerve - ezért régióként ellentétes

„szakmai” háttér szerint működhetnek. A szakterületről kiszorultak a szakemberek és egyre nagyobb számban adminisztrátorok veszik át szerepüket. A műemlékvédelem eredeti alapfeladatának ellátását lassan senki nem tekinti feladatának. Még létezett az identitását kereső megcsonkított KÖH, de a másodfokú építési hatóság szerepkörét (ez a kulturális örökségvédelem területén fontos, de alapfeladatát tekintve nem meghatározó tevékenység) megtartó központi szervezetben teljes szakágak képviselői tűntek el!

Amikor racionalizálni szükséges a teljes magyar közigazgatást, már pusztán az alapján az ügyiratszám alapján folyik az értékelés, ami csak közvetve kapcsolódik az örökségvédelemhez! A téves hozzáállás természetes hogy téves következtetésekhez vezetett.

A folyamatos, jelentős társadalmi veszteséget okozó átalakítások tévútra vezettek. Ezért szűnik meg most egy olyan komplex, tudományos intézmény, aminek létezése nélkül egy nemzeti értékeit tisztelő ország nem létezhet. Hiányában elveivel és társadalmi céljaival ellentétes magatartás képviselésére kényszerül. A legelmaradottabb országokban is tiszteletteljes kötelességgel tekintenek múltjuk értékeinek megőrzésére. Amikor a közigazgatás racionalizálása az európai normákhoz kíván alkalmazkodni, nem engedhetjük meg magunknak, hogy megszüntessünk egy olyan intézményrendszert, ami minden európai országban meghatározó módon van jelen.

Az ICOMOS 2011-es közgyűlése alkalmából „Az örökségvédelem, mint a fejlődés mozgatóereje” címmel rendezett tudományos konferenciát. Számos, tőlünk fejlettebb országban felismert tény, hogy a kulturális örökségvédelem - minden jelentőségén túl - gazdasági mozgatórugó is tud lenni. Nincs olyan terület, ahol kisebb ráfordítással nagyobb gazdasági eredmény érhető el abban az esetben, ha nem helyi, vagy eseti érdekeket szolgál, hanem nagyobb összefüggésében illeszti lehetőségeit a szükségszerű fejlesztési programokhoz.